

Program usposabljanja strokovnih delavcev
v programu družinske pismenosti za starše predšolskih otrok

BRANJE ZA ZNANJE IN BRANJE ZA ZABAVO

Ljubljana, december 2006

1 SPLOŠNI DEL

1.1 IME PROGRAMA

Ime programa je Program usposabljanja strokovnih delavcev v programu družinske pismenosti za starše predšolskih otrok BRANJE ZA ZNANJE IN BRANJE ZA ZABAVO.

1.2 UTEMELJITEV PROGRAMA

Potrebe po programu usposabljanja staršev so narekovale tudi pripravo in izvedbo programa za strokovne delavce, ki bodo usposabljali starše in njihove predšolske otroke.

Program za usposabljanje strokovnih delavcev za program družinske pismenosti za starše predšolskih otrok je nastal skladno z Akcijskim načrtom¹ za leto 2006 predloga Nacionalne strategije za razvoj pismenosti. Razvoj programa financirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo za šolstvo in šport. Nosilec projekta: Andragoški center Slovenije, Ljubljana, odgovorna nosilka: dr. Livija Knaflič, sodelavka Andragoškega centra Slovenije.

1.3 CILJNA SKUPINA

Program je namenjen strokovnim delavcem, ki so že ustrezno usposobljeni za delo s predšolskimi otroki in njihovimi starši, ter strokovnim delavcem v knjižnicah, ki so že usposobljeni za delo z otroki in mladino.

¹ Predlagani program se v Akcijskem načrtu navezuje na dejavnosti:

- razvoj programov za izboljšanje ravni pismenosti otrok,
- izvajanje programov za razvoj pismenosti v širši družbeni skupnosti,
- razvoj aktivnih oblik dela s starši za predšolske otroke,
- razvoj programov za razvijanje in izboljšanje ravni pismenosti odraslih,
- izvajanje novo razvitih programov, ki so brezplačni za udeležence,
- pripravo didaktičnih in strokovnih gradiv za razvoj pismenosti,
- brezplačno izobraževanje in usposabljanje kadrov.

Kandidati morajo imeti ustrezen motiv za usposabljanje v programu, uspešne izkušnje z delom z otroki v vrtcu, s poučevanjem, svetovanjem ali drugim izobraževalnim in/ali socialno-kulturnim delom z otroki in starši. To pomeni, da so že opravljali podobno delo, bodisi poklicno ali prostovoljno.

Po lastnostih, spretnostih, sposobnostih, interesih in vrednotah lahko strokovne delavce v programu Branje za znanje in branje za zabavo opišemo kot odprte, empatične, komunikativne, razmišljujoče, ustvarjalne ljudi, ki med svoje interese na prvem mestu zapišejo branje, kulturo in ustvarjanje, med svoje temeljne vrednote pa znanje, vseživljenjsko učenje, pomoč ljudem, enakopravnost ...

1.4 CILJI USPOSABLJANJA

Temeljni cilj tega programa je zadostiti potrebam po usposobljenosti prihodnjih strokovnih delavcev v programu Branje za znanje in branje za zabavo. Program usposabljanja strokovnih delavcev omogoča kakovostno in učinkovito izvajanje programa družinske pismenosti. To pomeni, da si pridobijo ustrezno znanje in spretnosti za izpeljavo programa s starši in otroki, hkrati pa jim program omogoča uspešno opravljanje dela in jim daje občutek uspešnosti in učinkovitosti. Zasnovan je na izkušnjah in evalvacijskih ugotovitvah ob izvedbah programa temeljnega usposabljanja učiteljev v programu Usposabljanja za življenjsko uspešnost - BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ (UŽU - BIPS) ter povzema ugotovitve številnih programov družinske pismenosti za starše predšolskih otrok v tujini.

Namen programa usposabljanja je zadostiti posebnim potrebam po znanju in veščinah, ki jih morajo obvladati strokovni delavci pri usposabljanju staršev za temeljna znanja o porajajoči se pismenosti. Temeljni cilj programa usposabljanja je torej, da si bodoči svetovalci pridobijo konkretno znanje in spretnosti za usposabljanje staršev v programu Branje za znanje in branje za zabavo ob obveznem vključevanju njihovih otrok.

Splošni cilji programa so:

- poznavanje značilnosti in potreb ciljne skupine, ki se bo vključevala v program,
- uporabljanje ustreznih učnih metod, ki omogočajo doseganje programskih ciljev,

- spodbujanje udeležencev programa za dejavno razvijanje družinske pismenosti in porajajoče se pismenosti,
- spoznavanje psihološkega in družbenega ozadja družinske pismenosti in porajajoče se pismenosti,
- načrtovanje, spremljanje in vrednotenje izvajanja programa, skupnih srečanj s starši in otroki,
- poznavanje elementov in zakonitosti delovanja skupinske in družinske dinamike.

Iz te opredelitve izhajajo tudi operativni cilji usposabljanja za strokovne delavce, ki so podrobneje opredeljeni v poglavju 2.2.

1.5 OBSEG IZOBRAŽEVANJA

Program usposabljanja strokovnih delavcev obsega 24 ur, ki so namenjene organiziranemu in neposrednemu delu v skupini s približno sedmimi timi (delovna skupina oziroma tim vključuje npr. dve vzgojiteljici in eno knjižničarko). V skupini je torej skupaj do 21 udeležencev.

1.6 POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM USPOSABLJANJA

V programu ni predvideno formalno preverjanje usposobljenosti, temveč kandidati predložijo kratek življenjepis, ki vključuje podatke o zaključenem izobraževanju (formalnem in neformalnem) in delovnih izkušnjah (formalnih in neformalnih).

V program naj bi se vključevali predvsem vzgojitelji predšolskih otrok oziroma strokovni delavci, ki izpolnjujejo izobrazbene pogoje v skladu s Pravilnikom², in knjižničarji, lahko pa tudi svetovalni delavci v vrtcih ali šoli.

V program usposabljanja se vključujejo strokovni knjižnični delavci iz splošnih knjižnic z univerzitetno, visoko, višjo in srednjo izobrazbo, ki opravljajo strokovna knjižničarska dela, imajo strokovno knjižničarsko znanje, pridobljeno s formalnim in z dopolnilnim izobraževanjem, in opravljen bibliotekarski izpit.

² Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje, UL RS, št. 82-3601/2005

Poleg pogojev, ki zadevajo strokovno izobrazbo, so splošni pogoji za vključitev v program še:

- izkušnje pri delu s starši in otroki,
- ustrezne vrednote, osebnostne značilnosti in interesi.

Pri naboru (izbiri) kandidatov je predviden kratek usmerjen pogovor s kandidati. Opravita ga en ali dva strokovnjaka, ki ju imenuje izvajalec programa, Andragoški center Slovenije. Pogovor bo potekal po vnaprej pripravljenem vprašalniku. Pri presojanju ustreznosti kandidata se upoštevajo tudi vse druge reference, ki jih o sebi, svojem delu in izkušnjah poda kandidat v prijavnem formularju (pripravljen poseben obrazec).

2 POSEBNI DEL

2.1 PROSTOR IZVAJANJA

Program se bo izvajal po vsej Sloveniji (regijsko).

2.2 ORGANIZACIJA IN IZVEDBA PROGRAMA

Organizacija programa usposabljanja strokovnih delavcev v programu družinske pismenosti za starše in njihove predšolske otroke Branje za znanje in branje za zabavo predvideva skupino do 21 udeležencev (7 delovnih skupin oz. timov). Neposredno usposabljanje poteka v obliki delavnic in predavanj, v bolj ali manj strnjenem časovnem obdobju.

Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje programa družinske pismenosti je zasnovano tako, da bodo imeli udeleženci usposabljanja poleg predavanj in delavnic na razpolago še priročnik. Ta bo vseboval teoretične osnove ter poglobljene strokovne razlage tem, ki bodo obravnavane med usposabljanjem.

2.3 PREDMETNA PODROČJA

2.3.1 Predmetnik

<i>Vsebina</i>	<i>Število ur</i>
1. Uvod v usposabljanje in spoznavanje programa Branje za znanje in branje za zabavo	2
2. Pomen družinske pismenosti	2
3. Kako beremo z otrokom	3
4. Raznovrstnost otroške literature	2
5. Kakovost otroške literature	2
6. Obisk v splošni knjižnici	1
7. Poučevanje odraslih	4
8. Metode dela v programu družinske pismenosti	4
9. Kratek predstavitevni nastop tima in analiza nastopa	4
SKUPAJ	24

2.3.2 Vsebine in cilji posameznih tem usposabljanja

Naslov teme	Vsebina	Cilji - udeleženci spoznajo:
1. Uvod v usposabljanje in spoznavanje programa	<ul style="list-style-type: none"> - medsebojno spoznavanje udeležencev, s poudarkom na spoznavanju posameznih timov, - predstavitev programa usposabljanja za strokovne delavce, njegovega poteka in organizacije, - predstavitev programa Branje za znanje in branje za zabavo; 	<ul style="list-style-type: none"> - druge udeležence usposabljanja, - delovanje in vlogo ACS pri razvoju programov družinske pismenosti, pridobijo informacije o organizaciji usposabljanja ter ključnih osebah, - potek in vsebino usposabljanja, - cilje, ciljno skupino, učne oblike, organizacijo programa, delitev nalog v timu v programu Branje za znanje in branje za zabavo;
2. Pomen družinske pismenosti	<ul style="list-style-type: none"> - pojmovanje družinske pismenosti, - pomen spodbujanja predbralnih sposobnosti v predšolskem obdobju za otrokov razvoj in šolanje, - spodbujanje porajajoče se pismenosti pri različnih otrocih, - različni pristopi spodbujanja družinske pismenosti glede na raznolikost družin, glede na različna kulturna okolja; 	<ul style="list-style-type: none"> - področje družinske pismenosti in medgeneracijsko učenje, - možnosti za spodbujanje različnih dejavnosti, ki prispevajo k dvigu ravni pismenosti pri vseh družinskih članih, - različne dejavnike, povezane z družinsko pismenostjo, - načine spodbujanja razvoja različnih sposobnosti pomembnih za opismenjevanje otrok;
3. Kako beremo z otrokom	<ul style="list-style-type: none"> - pomen skupnega branja, - predstavitve različnih pristopov skupnega branja z otrokom (interaktivno branje, pripovedovanje ...), - pred-, med- in pobralne dejavnosti, primerne za predšolske otroke, - socialna dinamika, odnosi med starši in otrokom, upoštevanje razlik med otroki, med družinami; 	<ul style="list-style-type: none"> - različne metode skupnega branja, - različne oblike skupinske dinamike, - primere iz prakse;
4. Raznovrstnost otroške literature	<ul style="list-style-type: none"> - predstavitev različnih zvrsti literature: od leposlovja do poljudne literature (primeri), - primernost izbora glede na starostno stopnjo (primeri), 	<ul style="list-style-type: none"> - različne zvrsti literature, - literaturo, primerno starostni stopnji, - kako izbrati primerno literaturo za različne otroke in

	- upoštevanje lastnosti bralca (interesi, spol ...) pri izbiri literature;	različne priložnosti;
5. Kakovost otroške literature	- predstavitev kakovostne otroške literature, - različni vidiki vrednotenja kakovosti: literarni, likovni;	- različne vidike vrednotenja kakovosti otroške literature, - primere kakovostne literature za 4- do 6-letne otroke, - kako samostojno vrednotiti otroško literaturo;
6. Obisk v splošni knjižnici	- predstavitev splošne knjižnice, njene ponudbe za otroke in starše, - priprava na prvi obisk v knjižnici, - predstavitev, kako se znajdemo v knjižnici;	- splošno knjižnico in njeno ponudbo za otroke in starše, - kako lahko spodbudijo skupno obiskovanje knjižnice;
7. Poučevanje odraslih	- predstavitev načel izobraževalnega dela z odraslimi, s poudarkom na manj izobraženih odraslih, - temeljne razlike med poučevanjem otrok in odraslih;	- temeljno andragoško znanje o delu z odraslimi udeleženci v izobraževanju, - nekatere možnosti za delo z odraslimi udeleženci;
8. Metode dela v programu družinske pismenosti	- nekatera temeljna načela načrtovanja posameznih srečanj, - izbira metode in vsebin, glede na značilnosti ciljne skupine;	- načela načrtovanja izobraževanja, ki vključuje dve ciljni skupini: starše in otroke, - primere dobre prakse, ki so primerni za izvajanje programa;
9. Kratak predstavitveni nastop tima in analiza nastopa	- priprava izpeljave enega srečanja, kot si ga je zastavil tim, ki bo program izvajal, upoštevajoč značilnosti konkretne ciljne skupine, v kateri bodo izvajali program.	- na konkretnem primeru (pripravi izpeljave srečanja), kako uporabiti pridobljeno znanje, - med opazovanjem predstavitev posameznih timov, kako izboljšati izvajanje programa (izmenjava dobrih idej).

2.3.3 Metode izpeljave

Pri obravnavi posameznih tem bodo uporabljane različne metode izpeljav, od predavanj, predstavitev teoretičnih spoznanj, socialne interakcijske igre, razprave, dela v skupinah, izkustvenega učenja, delavnic do samostojnega nastopanja udeležencev.

2.4 PRIROČNIK BRANJE ZA ZNANJE IN BRANJE ZA ZABAVO

Na začetku usposabljanja udeleženci prejmejo priročnik: *Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za program družinske pismenosti za starše predšolskih otrok*. Priročnik predstavlja temeljni vir pri vsebinah usposabljanja, saj je večina izvajalcev sodelovala pri nastanku priročnika. Priročnik vključuje dodatne, poglobljene strokovne razlage obravnavane snovi s primeri.

2.5 IZVAJALCI USPOSABLJANJA ZA STROKOVNE DELAVCE

Izvajalci usposabljanja za strokovne delavce morajo:

- biti strokovnjaki in dobri poznavalci predmetnega področja, ki ga izvajajo,
- imeti osebne izkušnje na obravnavanem področju,
- z referencami izkazati ustrezno andragoško usposobljenost.

2.6 USPEŠEN ZAKLJUČEK USPOSABLJANJA

Usposabljanje za izvajanje programa družinske pismenosti za starše predšolskih otrok Branje za znanje in branje za zabavo uspešno zaključi kandidat, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- najmanj 80-odstotna prisotnost na usposabljanju,
- ugodno mnenje predavateljev o sodelovanju med usposabljanjem,
- uspešno timsko pripravljen izvedbeni načrt (priprava za delo)
- uspešno opravljen zaključni nastop delovne skupine oz. tima.

Kdor uspešno zaključi usposabljanje je pridobil posebno znanje, ki je zahtevano in opredeljeno s programom usposabljanja Branje za znanje in branje za zabavo, in sicer:

- poznavanje problematike, ki je povezana z družinsko pismenostjo in porajajočo se pismenostjo pri družinah z otroki, starimi od štiri do šest let,
- poznavanje metodologije načrtovanja dela s starši in otroki,
- poznavanje temeljev skupinske dinamike in tehnik vodenja skupine,
- poznavanje izhodišč za izpeljavo projektov spodbujanja branja.

2.7 VELJAVNOST ZNANJA – POTRDILO

Kdor uspešno konča program usposabljanja strokovnih delavcev za izobraževanje staršev in otrok v programu Branje za znanje in branje za zabavo prejme potrdilo Andragoškega centra Slovenije.

Potrdilo, ki ga udeleženec dobi, ko uspešno zaključi program, vsebuje naslednje podatke:

- ime in priimek,
- naslov in trajanje (v urah) programa usposabljanja,
- datum izdaje listine in številko listine,
- podatke o izdajatelju listine (Andragoški center Slovenije, ime in podpis odgovorne osebe).

2.8 SESTAVLJALCI PROGRAMA

Program sta pripravili razvojna sodelavka Andragoškega centra Slovenije dr. Livija Knaflič in zunanja strokovna sodelavka mag. Nataša Bucik. Pri oblikovanju vsebin programa so sodelovale zunanje sodelavke, strokovnjakinje za posamezna predmetna področja, ki jih program usposabljanja vključuje: Irena Matko Lukan, mag. Anja Štefan, Ida Mlakar, Jelena Sitar, dr. Sabina Jelenc Krašovec in Martina Peštaj. Besedila je jezikovno pregledala Slavica Remškar.

VSEBINA

1 SPLOŠNI DEL	2
1.1 IME PROGRAMA	2
1.2 UTEMELJITEV PROGRAMA	2
1.3 CILJNA SKUPINA	2
1.4 CILJI USPOSABLJANJA	3
1.5 OBSEG IZOBRAŽEVANJA	4
1.6 POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM USPOSABLJANJA	4
2 POSEBNI DEL	5
2.1 PROSTOR IZVAJANJA	5
2.2 ORGANIZACIJA IN IZVEDBA PROGRAMA	5
2.3 PREDMETNA PODROČJA	6
2.3.1 Predmetnik	6
2.3.2 Vsebine in cilji posameznih tem usposabljanja	7
2.3.3 Metode izpeljave	9
2.4 PRIROČNIK »BRANJE ZA ZNANJE IN BRANJE ZA ZABAVO«	9
2.5 IZVAJALCI USPOSABLJANJA ZA STROKOVNE DELAVCE	9
2.6 USPEŠEN ZAKLJUČEK USPOSABLJANJA	9
2.7 VELJAVNOST ZNANJA – POTRDILO	10
2.8 SESTAVLJALCI PROGRAMA	10